

DVE JUBILEÁ SLOVENSKEJ NÁRODNEJ KNIŽNICE*

Slovenská národná knižnica (SNK) si v roku 2025 pripomína 25. výročie svojej samostatnej existencie a 50. výročie dokončenia stavby sídelnej budovy na Hostihore v Martine. Pri tejto príležitosti sa uskutočnila séria vedeckých, odborných, prezentačných, vzdelávacích a umeleckých podujatí, ktoré sa konali od 3. do 6. júna 2025 v Martine a vo Vrútkach.

Vo foyer sídelnej budovy je do konca septembra 2025 nainštalovaná výstava *Od prvých darcov po digitálnu knižnicu*, mapujúca históriu SNK, jej vývoj a zbierky od 19. storočia po súčasnosť.

Deň otvorených dverí v sídelnej budove sa niesol v znamení komentovaných prehliadok a ukážok viacerých vzácných knižných a archívnych dokumentov. Výnimočne sme pre verejnosť vybrali napríklad najstaršie pergameny, rukopis slovenskej hymny *Ponad Tatrou blýska* z roku 1844, zatykač na Jozefa Miloslava Hurbana, Michala Miloslava Hodžu a Ľudovíta Štúra z roku 1848, ako aj fotografie významných slovenských spisovateľov z rodinných albumov. Milovníci starých tlačí ocenili aj *Bardejovský katechizmus* – najstaršiu knihu v slovakizovanej češtine, vydanú v roku 1581 na území Slovenska.

Záujemcovia využili aj príležitosť prezrieť si priestory Konzervačného a digitalizačného centra vo Vrútkach. Naši kolegovia ich previedli celým procesom digitalizácie – od okamihu výberu knihy z police až po jej sprístupnenie v našej digitálnej knižnici. Okrem toho mali možnosť vidieť, ako sa odborne čistia a ošetrujú dokumenty a ako sa

vyrábajú ochranné obaly na mieru. Reštaurátori predstavili techniky reštaurovania a starostlivosti o poškodené dokumenty rôzneho typu, pracovníci digitalizácie predviedli odborné skenovanie a následné spracovanie skenov tak, aby bola zabezpečená ich čitateľnosť, kvalita a možnosť vyhľadávať priamo v dokumentoch.

Na pešej zóne v Martine bola takmer tri mesiace inštalovaná výstava fotografií *Jubilujúca Slovenská národná knižnica (1975 – 2000 – 2025)*. Niektoré zábery, prezentujúce naše priestory, zbierky a činnosť, pochádzajú z nášho archívu, niektoré vzišli zo spolupráce s fotografmi z klubu TuFoTím, ktorí fungujú pod Turčianskym kultúrnym strediskom. Pozitívne ohlasy na sociálnych sieťach tých, ktorí ju videli, boli pre nás veľmi motivujúcou spätnou väzbou. Najväčší nápor divákov zaznamenala 6. júna počas historického sprievodu, ktorý viedol od Kostola sv. Martina až po Memorandové námestie, kde predstavitelia Slovenskej národnej knižnice, mesta Martin, Matice slovenskej a vlády SR položili spomienkové vence.

Okrem týchto nosných podujatí sa konalo aj niekoľko menších literárnych akcií – napr. prednáška o časopise *Orol Tatranský* a o živote Maše Haľamovej, stretnutie so spisovateľmi Ondrejom Nagajom a Petrom Mišákom či prezentácia generálnej riaditeľky SNK Evy Augustínovej o našich odborných pracoviskách, činnostiach, projektoch a zámeroch.

Potešiteľné pre nás bolo aj to, že oslavy našej samostatnej existencie a dokončenia sídelnej budovy – ikonickej stavby mesta Martin – vzbudili mimoriadny mediálny záujem. Reportáže boli odvysielané takmer vo všetkých celoslovenských televíziách, rozhlasoch či novinách. Poďakovanie za spoluprácu pri organizácii podujatí patrí martinským kultúrnym inštitúciám a mestu Martin.

Slovenská národná knižnica sa so svojím fondom 5,34 milióna knižničných jednotiek radí medzi stredne veľké európske knižnice. Z hľadiska veku však patrí medzi najmladšie, keďže ako samostatná inštitúcia oficiálne vznikla 1. júla 2000, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 138/200 o knižniciach. Na jeho základe sa Slovenská národná knižnica stala samostatnou štátnou rozpočtovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR. Myšlienka založenia národnej knižnice Slovákov však siaha hlbšie do histórie – minimálne do roku 1820 – a je úzko spätá s kňazom Michalom Rešetkom. Sídelná budova Slovenskej národnej knižnice bola postavená v rokoch 1964 – 1975 a patrí k architektonickým dominantám mesta Martin. Postavená bola podľa projektu architektov Dušana Kuzmu a Antona Cimmermana s použitím nových konštrukčných technológií a materiálov. Vďaka metóde zdvíhaných stropov sa stala prvou budovou na území bývalého Československa, ktorá bola postavená s pomocou tejto jedinečnej techniky. Jej priestory zdobia diela našich významných umelcov, napríklad Jozefa Kostku, Fraňa Štefunka, Vincenta Hložníka či Evy Bellušovej.

Mgr. Katarína Štefanides Mažáriová

hovorkyňa Slovenskej národnej knižnice

* Za jazykovú redakciu článku zodpovedá autorka.